

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23, Тел. 0(482) 63-34-04, факс 0(482) 63-97-64

23.03.2016 № 526-3

на № _____

Голові Верховної Ради України
Гройсману В.Б.

Шановний Володимире Борисовичу!

Розглянувши листа від 25 лютого 2016 року № 282 стосовно депутатського запиту народного депутата України Домбровського О.Г. від 19.02.2016 року «щодо доцільності внесення змін до статті 33 Цивільного процесуального кодексу України, передбачивши право суду із власної ініціативи або за клопотанням інших учасників судового процесу залучати належного відповідача в якості співвідповідача», надсилаємо відповідний висновок підготовлений фахівцями кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Додаток: на 3 аркушах.

З повагою,
перший віце-президент,
ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»,
професор

*на Депутатський запит
народного депутата України
Домбровського О.Г. від 19.02.2016 року
щодо доцільності внесення змін до статті 33
Цивільного процесуального кодексу України,
передбачивши право суду із власної ініціативи
або за клопотанням інших учасників
судового процесу залучати належного відповідача
в якості співвідповідача*

У депутатському запиті поставлене питання про необхідність висловлення правової позиції щодо доцільності внесення змін до статті 33 Цивільного процесуального кодексу України, якими передбачити право суду з власної ініціативи або за клопотанням інших учасників судового процесу, без згоди позивача, залучати співвідповідача у справі у разі пред'явлення позову до неналежного відповідача.

На думку автора запиту наділення суду в цивільному судочинстві правом з власної ініціативи залучати співвідповідача не порушуватиме принцип диспозитивності цивільного судочинства, а сприятиме ефективному здійсненню правосуддя, яке ґрунтуватиметься на принципі законності та верховенстві права.

Втім з такою позицією не можна погодитись, виходячи з наступного.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 ЦПК суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі.

Отже принцип диспозитивності, зокрема, встановлює межі судового розгляду цивільної справи, які визначаються заявленими позовними вимогами. При цьому право розпорядження позовними вимогами надається

позивачеві, який визначає предмет позову, його підставу, а також конкретну особу, до якої він пред'являє свої вимоги. Саме позивач вказує суду на особу, яка на думку позивача є порушником його прав.

Надати суду право за власною ініціативою залучати належного відповідача в якості співвідповідача означає обмежити диспозитивне право позивача формулювати позов на власний розсуд та визначати особу, до якої він бажає позиватися. Не виключеною є ситуація, коли позивач може не бажати позиватися до особи, яку суд вважає належним відповідачем.

Крім того, залучаючи за власною ініціативою належного відповідача в якості другого відповідача (або, як вказується у запиті, – співвідповідача), суд тим самим фактично передрішає справу, він заздалегідь (ще до ухвалення рішення) демонструє сторонам своє ставлення до обґрунтованості позовних вимог, до первісного відповідача як неналежного та співвідповідача як належного. Такими своїми діями суд дає сторонам зрозуміти, що їм варто очікувати відмови у позові до первісного відповідача та задоволення позову до нового відповідача (співвідповідача), якого суд вже за власною ініціативою «призначив» належним відповідачем. В подальшому це знецінює положення ч. 3 ст. 10 ЦПК (що відносяться до змісту принципу змагальності сторін), відповідно до якого кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Позивач обґрунтовує свої вимоги саме до того відповідача, якого він вказав у позовній заяві. Якщо ж суд залучає належного відповідача за власною ініціативою як співвідповідача, то як він може вимагати від позивача надати обґрунтування позовних вимог до нового відповідача, залучення якого у справу позивач не бажав.

Отже право суду залучати до участі в справі належного відповідача за власною ініціативою не вписується у змагальну модель цивільного процесу.

Єдиний випадок, коли залучення співвідповідача за ініціативою суду можна вважати виправданим, – це випадок обов'язкової співучасті, тобто коли, виходячи з характеру спірних правовідносин, вирішити справу

належним чином без залучення співвідповідачів неможливо. Так, позов про витребування майна з чужого незаконного володіння неможливо розглянути за участі лише одного відповідача, якщо таке майно належить кільком особам (наприклад, подружжю). В такому випадку, навіть якщо позовна вимога була звернена лише до одного з співвласників, інший повинен бути залучений до участі у справі в якості співвідповідача, оскільки в протилежному випадку судові рішення у цій справі може порушити права та охоронювані законом інтереси такого співвласника.

Таким чином, внесення змін до статті 33 Цивільного процесуального кодексу України є доцільним лише у разі закріплення права суду з власної ініціативи або за клопотанням інших учасників судового процесу, без згоди позивача, залучати співвідповідача у справі, якщо виходячи з характеру спірних правовідносин, вирішити справу належним чином без залучення співвідповідачів неможливо, тобто вирішення справи судом без залучення співвідповідачів може призвести до порушення їх прав та охоронюваних законом інтересів.

**Зав. кафедри цивільного процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
д.ю.н., професор**

Н.Ю. Голубєва

**К.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного процесу**

І.В. Андронов